«Լեռնէն»-ի տեղ «Լեռներն» լսած է անուշադրութեամբ. —

Օրօր օրօր եղներն ին եկեր,
Եղներն ին եկեր, լեռնէն ին իջեր,
(կամ — Եղներն ին եկեր, լեռներէն իջեր),
Քեզ ալ անուշ քնիկ ին բերեր.

Յայտնի սխալ մըն է ճանիկեանի օրինակին տողը որ կ'ըսէ «Եղներն ին եկեր, «Լեռներն ին իջեր»։ Եղնիկները չեն կրնար աւելի բարձր վայրէ մը, ամպերէն, իջնել լեռները, այլ լեռնէն կ'իջնեն քաղաքը կամ գաշտը։

(Շարունակելի) Մ. Ս. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ. Ա. տարի. Այբբենարան եւ առաջին ընթերցարան կազմեցին Ստ. Լիսիցեան, Յովհ. Թումանեան եւ Լ. Շանթ, պատկերազարդեց Վ. Ախիկեան։ Տփ. 1907. մեծ 8°, էջք՝ 96, գին՝ 30 կ.։

Արդէն ընդհանրացած է այն կարծիքը թէ մանկան մը մտաց կարողութիւնները զարգացնելու համար լաւագոյն մեթոտն է սկսիլ գոյծնական մասէն եւ առաջնորդել տեսականին։ Այդ մեթոտը այնչափ աւելի կ'օգտէ, որչափ փոքր է մանուկը։ Մեր առջեւն ունեցած մատեանը այս մեթոտին կը ծառայէ։ Մեթոտս, թէպէտ պոլսահայ դասագրոց մէջ արդէն սկսած էր մուտ գտնել, այսու հանդերձ Լուսաբերի Յրգ. Հրատարակիչք, որչափ կը տեսնուի, զայն մասնաւորապէս իրենց ուշադրութեան առարկայ ըրած են։ Այբբենարանս առաջին էջէն սկսեալ պատկերազարդ է, ըստ որում հայ լեզուին տառերն ուսուցած ժամանակն իսկ, աշակերտին կը ցուցնէ նախ առարկան եւ եթէն առարկային անուան վրայէն կ'ուսուցանէ այն տառերը, որոնցմով որ կը գրուին առարկայից անունները։ Այբբենարանիս գնահատելի ուրիշ կողմն ալ այն է, որ մանուկը գրել, կարդալ եւ առարկաները ճանչնալ իրարմէ զանազանել սորված ժամանակը՝ կ'ուսանի միեւնոյն տաեն հայ տառերու գեղագրութիւնը, որովհետեւ տպագիր գրերուն քովը՝ կից են նաեւ ձեռագիր ձեւերը։ Ընթերցանութեան ման ալ (նոյնպէս պատկերազարդ) մկտեղ է այբբենարանին հետ։ Ընթերցանութեան կտորները կը բաղկանան ընտիր ժողովրդական պատմութիւններէ (զրոյցներէ), գեղեցիկ ոտանաւորներէ եւ հանելուկներէ, որոնց ամենուն ալ առարկան տղուն առօրեայ լսած կամ տեսած բաներն են։ Յայտնի է թէ ընթերցանութեանս երեք տեսակ նիւթերն ալ տղուն մտաց կարողութեանց զարգացման մեծապէս կը նպաստեն, որովհետեւ պատմութիւնները տղուն միտքը զբաղցնելով կ'արթնցնեն, իսկ ոտանաւորներն, մանաւանդ բերանացի սորված կտորներն ու հանելուկներն ալ միտքը կը սրեն։ Պատեանս, որ ռուսահայ գաւառաբարբառով է, յատուկ ուշադրութիւն դարձուցած է ուղղագրութեան ալ, ըստ որում ըստ գրաբարի եղած հին ուղղութենէն շեղած՝ ռուսահայ գրականութեան ուղղագրութեան մասին բռնած նոր ոճին ետեւէն գացած է։ Ուստի տետրակիս ամբողջ մեթոտն ու բովանդակութիւնը, ինչպէս կը տեսնուի, գովելի ու գնահատելի է եւ Հրատարակչաց ալ միսիթարութիւն, որոնք հայ մանկուղին կրթութիւնը կը դիտեն։ Յուսալի է որ գիւրեթ ամենայն մասամբ գնահատելի մատեանս, լաւ ընդունելութիւն ալ կը գտնէ ռուսահայ շրջանին մէջ, որով քաջալերութիւն մ'ալ կ'ընէսյ Յրգ. Հրատարակչաց դեռ այսպիսի տետրներ հրատարակելու։ Մեր կողմանէ քաղձալի կէտ մ'ալ որ կար մատենի նկատմամբ, այն էր, որ մանկան միտքը կրթել, սրել, զարգացընել դիտուած ժամանակ՝ ընթերցանութեան յատուկ կտորներով հայ մանկան սիրտն ալ բարոյապէս ազնուացընել դիտուէր։ Զուր է այսպիսի կտորներ փնտռել տետրիս մէջ։ Հ. Ա. Ջ.

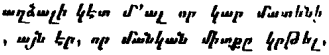

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՆ — Մխիթար Գօշի Դատաստանագիրքը եւ Հայոց հին քաղաքացիական իրաւունքը. 65։
— Յուցակ ձեռագրաց Թաւրիզի. 71։
ԳՐԱԿԱՆ — Գրական դէմքեր. 74։
ՊԱՏՄԱԿԱՆ — Սիւնիոն կաթողիկոս Վրաց. 76։ — Բիւզանդիոն եւ Պարսկաստան. 81։
ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ — Հայաստանի հին գաւառներուն ցուցակը նոր անուններով բացատրուած. 85։ — Աբաբացի մատենագրեր Հայաստանի մասին. 89։
ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ — Ակնայ գաւառաբարբառը. 91։
ՄԱՏԵՆԱԽՕՍԱԿԱՆ — Լուսաբեր, Ա. տարի. 96։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՂ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳԻՐ
Հ. ՌԱՓԱՅԷԼ Վ. ՊԱՐՈՆՅ
ՎԻԵՆՆԱ, ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

digitised by A.R.A.R.@